

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2010-4-68 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 10-52/1044-384
Karar Tarihi : 5.8.2010

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, Mehmet Akif ERSİN,
İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY,
Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : Hale GÜNDÜZ, Canan KARAMANOĞLU

C. BAŞVURAN : Seyit ÇANKAYA
100. Yıl Mh. 1487. Sk. Öncü Sit. B Blk. No:8 Ankara

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : T.C. Ziraat Bankası A.Ş.
Doğanbey Mh. Atatürk Blv. No:8 06107 Ulus/Ankara

E. DOSYA KONUSU: T.C. Ziraat Bankası A.Ş. (Ziraat Bankası)'nin, araç kredisi ile birlikte hayat sigortası satması ve kasko poliçesinin adı geçen Banka'nın anlaşmalı olmadığı sigorta şirketine yaptırılması halinde, araç kredisi faizinin artırılması iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Başvuruda, Ziraat Bankası'nın 2006 yılında öğretmen müşterileri için yaptığı kampanya kapsamında, söz konusu müşterilerin taşıt kredisi kullanmaları ve kasko sigortasını Banka'nın anlaşmalı olduğu sigorta şirketine yaptırmaları halinde, taşıt kredisi faizini %1,35; Banka'nın anlaşmalı olmadığı bir sigorta şirketine sigorta yaptırmaları halinde ise taşıt faizini %1,39 olarak belirlediği; söz konusu kampanyadan faydalanan başvuru sahibinin sözleşmenin yapıldığı üçüncü yıl itibarıyla Banka'nın anlaşmalı olduğu sigorta şirketinden memnun olmadığı için farklı bir sigorta şirketi ile çalışmayı talep ettiği, bunun üzerine Ziraat Bankası'nın araç kredisi faiz oranını %1,39'a çıkarmak istediği ifade edilmektedir. Başvuru sahibi Ziraat Bankası'nın söz konusu uygulaması ile 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddesine aykırı davrandığını öne sürmekte ve sözleşme sürecince uğradığı zararının tazminini talep etmektedir. Başvuruda ayrıca Ziraat Bankası'nın araç kredi ile birlikte hayat sigortası yaptırmayı zorunlu tutması şikâyet edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 23.3.2010 tarih ve 2478 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 17.5.2010 tarih ve 2010-4-68/İİ-10-378.HG sayılı İlk İnceleme Raporu, 27.5.2010 tarih ve 10-38 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 10-38-/672-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 28.7.2010 tarih ve 2010-4-68/ÖA-10-378.HG sayılı Önaraştırma Raporu 30.7.2010 tarih ve REK.0.08.00.00-110/312 sayılı Başkanlık önergesi ile 10-52 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

10-52/1044-384

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da; Ziraat Bankası'nın bireysel kredi hizmetleri kapsamındaki uygulamalarının, 4054 sayılı Kanun'a aykırılık teşkil etmediği, başvurunun reddedilmesi gerektiği görüşlerine yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

50 Başvuru konusu uygulama, ilgili Banka'nın bireysel bankacılık hizmetleri kapsamında tüketicilere sunduğu araç kredisine ilişkindir. Bu çerçevede ilgili ürün pazarı "bireysel kredi hizmetleri" olarak belirlenmiş olup, ilgili coğrafi pazar ise Banka'nın bireysel kredi hizmetlerinin ülke içinde aynı şekilde gerçekleştirilmesi nedeniyle, "Türkiye" olarak tespit edilmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler ve Değerlendirme

60 Ziraat Bankası 2006 yılının Kasım ayında yaptığı kampanyada, anılan bankadan taşıt kredisi kullanan müşterilerine iki farklı seçenek sunmuştur. Buna göre Ziraat Bankası'ndan taşıt kredisi kullanan müşteriler, aldıkları taşıtın kasko sigortasını bankanın anlaşmalı olduğu sigorta şirketinden yaptırmaları halinde %1,35 faiz oranı üzerinden kredi kullanabilecekler; söz konusu sigortayı Banka'nın anlaşmalı olmadığı bir sigorta şirketinden yaptırmaları halinde ise %1,39 faiz oranı üzerinden kredi alabileceklerdir.

70 Başvuru sahibi 2006 yılında eşi adına Ziraat Bankası'ndan araç kredisi kullanmış ve kredi sözleşmesi gereği bankanın anlaşmalı olduğu Başak Groupama Sigorta A.Ş. (Başak Sigorta)'dan bir yıllık araç kasko sigortası yaptırmıştır. Ancak ikinci yılın sonunda anılan sigorta şirketi ile yaşadığı sorun üzerine başka sigorta şirketlerinden teklif alan başvuru sahibi, aldığı tekliflerin söz konusu sigorta şirketinin fiyatından düşük olması nedeniyle, sigorta şirketini değiştirmek istediğini Ziraat Bankası Meşrutiyet Şubesine bildirmiştir. Anılan Banka yapılan "Kredi Sözleşmesi" gereği bankanın anlaşmalı olmadığı sigorta şirketinden kasko yapılması halinde kredi faizinin %1,35 yerine %1,39 ile değiştirileceğini ifade etmiştir. Başvuru sahibi, bankanın bu uygulamasıyla, kredi kullanan müşterilerini Başak Sigorta'dan sigorta yapmaya zorladığını ve hâkim durumunu kötüye kullandığını ileri sürmektedir.

Öte yandan başvuru sahibi 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun değiştirilmesine ilişkin Kanun tasarısının 14. maddesi ile kredi alan kişinin hayat sigorta yaptırması zorunluluğunun ortadan kalkmasına karşın, Ziraat Bankası'nın başvuru sahibini hayat sigortası yaptırmaya zorladığı ve bu yolla hâkim durumunu kötüye kullandığını ileri sürmektedir.

80 Başvuru sahibinin 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiğine dair iddiaları anılan Kanun'un "Hakim Durumun Kötüye Kullanılması" başlıklı 6. maddesinde kötüye kullanma olarak sayılan hallerle benzerlik gösterdiğinden, değerlendirmeler bu çerçevede yapılacaktır. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (c) bendi uyarınca "*Bir mal veya hizmetle birlikte, diğer mal veya hizmetin satın alınmasını veya aracı teşebbüsler durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın veya hizmetin, diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlanması ya da satın alınan bir malın belirli bir fiyatın altında satılmaması gibi tekrar satış halinde alım satım şartlarına ilişkin sınırlamalar getirilmesi*" yasaklanmaktadır. Doktrinde bağlama yoluyla hâkim durumun kötüye kullanılması olarak bilinen bu eylemin rekabet ihlali olarak kabul edilebilmesi için öncelikle bazı şartların aynı anda olup olmadığına bakılması gerekmektedir. Bu şartlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

10-52/1044-384

- (a) İki ayrı ürünün varlığı,
- (b) Bağlama uygulayan teşebbüsün bu ürünlerin en az birinde (bağlayan üründe) hâkim durumda bulunması (pazar gücüne sahip olması),
- (c) Bir ürünün satışının diğer bir ürünün de alımına bağlı olması,
- (d) Tüketicilerin bu uygulamadan zarar görmesi,
- (e) Uygulamanın yarattığı etkinliğin ortaya çıkan tüketici zararından fazla olmaması.

Başvuru konusu olayda bağlama iddialarından birini araç kredisinin araç sigortasına bağlanması oluşturmaktadır. Bu kapsamda bankanın araç kredisi ile birlikte araç sigortası satmasının yukarıdaki şartlar bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir.

100 Başvuru konusu banka uygulamasına bakıldığında birbirinden bağımsız olarak temin edilebilecek iki ayrı ürünün olduğu, ancak bu ürünlerden birinin alımının diğerinin de alımı şartına bağlanmadığı görülmektedir. Bir diğer ifade ile Ziraat Bankası, tüketicilerin kendisinden araç kredisi kullanmasını kendisinden araç sigortası yaptırılması şartına bağlamamıştır. Tüketiciler hâlihazırda bu iki ürünü ayrı ayrı temin etme imkânına sahiptirler. Bu bakımdan iki ürünün birlikte alınmaya zorlandığından veya bağlandığından söz edilemez.

110 Ayrıca Ziraat Bankası tüketicilerin iki ürünü birbirinden bağımsız olarak alma hakkı saklı kalmak kaydıyla, ikisinin bir arada alınması halinde alınan kredinin fiyatı niteliğindeki faiz oranında bir indirim gitmektedir. Bu kapsamda düzenlediği sözleşmelerinde iki ürünün birlikte alınması halinde kredi faizinin düşük olacağını; aksi halde daha yüksek bir faiz oranı üzerinden kredi vereceğini açıkça ifade etmiş ve taraflar arasındaki sözleşme bu şartlar altında kurulmuştur. Dolayısıyla Sözleşme'de, tüketicinin kaskosunu bankanın anlaşmalı olduğu sigorta şirketinden yaptırması halinde kredi faizinin %1,35; kaskosunu başka şirkete yaptırması halinde %1,39 olacağı önceden belirlenmiş olduğundan, Banka'nın kredi faizini artırmak istemesinde hukuka aykırı bir durum bulunmamaktadır. Nitekim 20.5.1999 tarih ve 99-24/211-124 sayılı kararında bankaların kullandıkları çeşitli kredilerin sigortalama işlemlerinde kendileri tarafından belirlenen sigorta şirketleri ile çalışma zorunluluğu getirdikleri iddiasını inceleyen Kurulumuz, bankaların acentelik ve kar payı geliri sağlaması ve çalışma kolaylığı ile güvence oluşturması nedeniyle 120 acenteliğini yaptıkları sigorta şirketi ile çalışmayı tercih ettiklerine, dolayısıyla acentesi oldukları sigorta şirketi ile çalışmak istemelerinin ticari çıkarlarının gereği olduğuna kanaat getirmiştir; buna göre bankaların kredi pazarlamasında, diğer bankacılık ürünlerinden faydalanan tüketicilere daha cazip koşullar sunmaları, ticari hayatın her alanında karşılaşılan doğal bir uygulamadır ve bunu kötüye kullanma eylemi olarak değerlendirmek mümkün değildir.

130 Somut olayda da banka birden fazla ürünün aynı anda satışından ortaya çıkan kârlılık/verimliliği fiyatlarda farklılaştırmaya giderek tüketiciyle paylaşmaktadır. Şikâyetçinin aldığı sigorta ürününü iade etmesi sonucunda bankanın sağladığı bu avantaj ortadan kalkacağından, Banka'nın sunduğu ilk koşuldaki faiz oranı üzerinden sözleşmeyi devam ettirmesinde rekabeti kısıtlayıcı hiçbir nitelik bulunmamaktadır. Kaldı ki taraflar sözleşme ile bu şartları aralarında önceden kararlaştırdığından, söz konusu anlaşmazlığın ve taraflar arasındaki ilişkinin bu haliyle özel hukuk hükümlerine tabi olduğu ve 4054 sayılı Kanun kapsamında olmadığı, başvuru sahibinin şikâyetçi olduğu hususa ilişkin ilave bir değerlendirme yapmaya ihtiyaç olmadığı kanaatine varılmıştır.

Diğer taraftan Ziraat Bankası'nın sözleşme yoluyla araç kredisi satışında hayat sigortası yapılması zorunluluğu getirmesi, tüketicinin bankadan hayat sigortası yükümlülüğü getirmeyen araç kredi sözleşmesi temin edememesi, iki ayrı ürünün satışının birbirine

10-52/1044-384

140 bağlandığını göstermektedir ki rekabet hukuku doktrinde bu tür eylemler bağlama uygulamaları olarak değerlendirilmektedir. Ancak tek taraflı teşebbüs davranışlarının bir türü olan bağlama uygulamalarının bir pazardaki rekabeti engellemesinin veya kısıtlamasının sadece ilgili teşebbüsün önemli bir pazar gücüne sahip olması halinde gerçekleşeceği genel kabul gördüğünden; bağlama uygulamalarının 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında bir ihlal olarak nitelendirilebilmesi için öncelikle hâkim durumun varlığı şartı aranmaktadır.

Ziraat Bankası'nın 2008 ve 2009 yılları için sırasıyla %16 ve %18 olan bireysel krediler pazarındaki payları hâkim durumun varlığını öne sürmek için yeterli değildir. Buna göre, başvuru konusu uygulamada, bir mal veya hizmet piyasasında rekabetin kısıtlamasından söz edilemeyeceği için 4054 sayılı Kanun kapsamında yapılacak bir işlem bulunmamaktadır.

150 J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.